

Motivált tanítás, motivált tanulás

Házi gyermekorvosok tutorképzése a Koragyermekkoriban

A 18–19. századi céhrendszerek képzéséről a következő leírás olvasható: mester és tanítvány „csak egyoldalúan a szakma gyakoroltatásával kerültek kapcsolatba, az elméleti oktatás teljesen hiányzott. A gyakorlati fogások megismerése is legtöbbször nélkülözötte az okozati összefüggések feltárását, így az ismeretszerzés mechanikus utánzásból állott.” Az oktatásban az egyszerű utánzással már 200 évvel ezelőtt sem lehetett megelégedni. A megfigyelés és a mechanikus utánzás napjainkban pedig már mindenképpen kevés. A házi gyermekorvosi praxisgyakorlatban sem elégedhetünk meg azzal, hogy a szakorvosjelölt vagy rezidens csak ül és figyel, aztán később leutánozza, amit megjegyzett. Ennél jóval többre van szükség.

A gyermekek elvitathatatlan igénye és joga, hogy az őket megillető speciális orvosi ellátást ne csak a kórházakban, hanem a területen, a házi gyermekorvosi rendelőkben is megkapják. A klinikákon, kórházakban tanított gyermekgyógyászati ismeretanyagot ezért ki kell egészíteni azokkal az elméleti és gyakorlati ismeretekkel, melyek az elsődleges gyermekorvosi ellátáshoz szükségesek. Ez a szemlélet, készség és gyakorlat azonban csak a gyermekorvosi praxisokban oktatható, szemléltethető.

A Koragyermekkoriban program házi gyermekorvosok tutorképzésére kifejlesztett tananyaga rendszerezi és tudatosítja a házi gyermekorvosi tevékenység azon szervezeti, működési és szemléleti hangsúlyeltolódásait, amelyek a kórházi-klinikai gyermekorvosi tevékenységtől megkülönböztetik az elsődleges ellátó gyermekorvosok munkáját. A hosszabb-rövidebb kórházi gyakorlat után praxisgyakorlatra érkező rezidensnek és szakorvosjelöltnek már kiterjedt ismeretei vannak a gyermekgyógyászatról, de még nem ismerheti a praxisokban folyó elsődleges gyermekorvosi munka osztályos tevékenységtől eltérő jellegzetességeit. A praxisban végzett gyermekorvosi tevékenység sajátosságainak ismerete hasznára válik a gyakorlatra érkező szakorvosjelöltnek akkor is, ha később a házi gyermekorvosi munkát választják, és akkor is, ha a klinikán vagy a kórházban maradnak. Emellett ez a képzés

segíti a kórház–területi együttműködés, a partneri kapcsolat kialakítását is.

A „mit” oktassunk mellett fontos a „hogyan” kérdése is. A házigyermekorvos-, háziorvosképzésben a fejlődés egyik lehetséges útja a megfelelően karbantartott házi gyermekorvosi tutor rendszer, amely jól működő oktatópraxisokból, és jól képzett oktató házi gyermekorvosokból áll. Olyan gyermekorvosokból, akik nemcsak a szakmai munkájukban, hanem a jövő orvosgenerációjának oktatásában is korszerű ismeretekkel, módszerekkel rendelkeznek. Ismerik és alkalmazzák a felnőttoktatás pedagógiai módszereit, rendelkeznek a kommunikáció korszerű eszközeivel, maguk és tanítványaik számára meg tudják fogalmazni a házi gyermekorvosi lét pszichés buktatóit, nehézségeit. Ezek a módszerek hosszú ideig hiányoztak az orvosképzésből, ahonnan ennek ellenére nagyszerű orvosok „nevelődtek ki”, hála elsősorban a legendás orvostanárok példamutatásának és a szakorvosjelöltek elhivatottságának. A jó orvosoktatóvá válás eddig – legalábbis a házi gyermekorvosi tutorok tekintetében – nagyrészt a szakorvosjelölteket fogadó gyermekorvos tehetségére, ösztönös tanítói képességeire volt bízva.

SAKÉRTŐINK VÉLEMÉNYE A TOVÁBBKÉPZÉSRŐL

Dávid Mária, aki a tutor-tananyagfejlesztés kommunikációs és oktatástechnikai részét készítette, így foglalta össze a szakmai gyakorlatok célját és szerepét:

„A szakmai gyakorlatoknak kiemelt szerepük van abban, hogy közelebb vigyék a jelöltekhez az adott foglalkozás szépségeit, és bemutassák esetleges nehézségeit. Ezzel elősegítik a választott szakterület melletti elköteleződési folyamatot, a szakmai szerep tanulását. Előfordulhat az is, hogy a gyakorlat épp arra ébreszti rá a jelöltet, hogy nem a neki megfelelő szakterületet választotta, és célszerű lenne váltania. Ennek a felismerésnek az elősegítésével a szakmai gyakorlatok ahhoz is hozzájárulhatnak, hogy valóban rátermett és elhivatott személyek maradjanak a pályán. A szakmai szocializáció specifikumát az elkötelezettség kialakítása, az önszabályozáson alapuló normatív szocializáció jelenti. A külső kényszeren alapuló szereptanulás csupán rövid ideig, a képzés elején jellem-

ző. Anticipatív szocializációnak nevezik azt a jelenséget, amelyben a résztvevők állandóan próbálgatják jövőbeli szerepeiket.

A szakmai gyakorlatoknak azért is kiemelkedő a szerepe, mert ezeket az előzetes szereppróbatásokat más képzési helyszínek nem teszik lehetővé. A foglalkozási szocializáció során kialakul a foglalkozási szerep egyénre jellemző tartalma és annak elfogadottsága. Az oktató gyermekorvos egyúttal a szakértő konzultáns szerepét is betölti, támogatja a jelöltet a gyakorlati feladatok végrehajtásában. Borko és Mayfield (Lesznyák, 1995) kutatásai szerint a sikeres mentorokat elsősorban az különbözteti meg kevésbé sikeres társaiktól, hogy komolyan veszik feladatukat, hisznek abban, hogy valóban segíteni tudnak. Ennek érdekében gyakori és tartalmas megbeszéléseket folytatnak a jelöltekkel, több visszajelzést adnak a hallgatóknak. Emellett a sikeres mentorok képesek saját tapasztalataikról beszélni, és őszinte, konstruktív kritikát adni a hallgatók munkájáról is.”

Ilyen pedagógiai szemléletű igények mellett nem könnyű magas szinten gyógyítani, és közben a felnőttoktatás számtalan apró részletére is figyelni. A motivált tanítás és tanulás sok-sok apró oktatástechnikai és lelki tényezőtől függ. Ezt eddig mi, oktatók és a hallgatók – valljuk be – nagyrészt mindannyian a saját kútfőnkől próbáltuk jól-rosszul kitalálni. Pedig ezt tanulni lehet, és tanulni kell.

Szy Katalin klinikai pszichológus arra a kérdésre, hogy „Mit tekint a tutortovábbképzés erősségének?” a következőket válaszolta:

„Egyik mesterem azt mondta, hogy ha egy kongresszuson csak egy mondatot is megjegyez, már megérte végigülnie azt. Úgy gondolom, ennek a szakmai alapon szerveződő továbbképzésnek az az erőssége, hogy a komplexitása miatt a résztvevő nemcsak egy-egy mondatot tud hazavinni. A tutori feladat nagyon összetett. A holisztikus, interdiszciplináris szemlélet, a szakterületet érintő oktatási, módszertani, etikai, szervezettefejlesztési, lélektani ismeretek összehangolt anyaga új kereteket, új motivációt, felfrissített szakmai kapcsolatokat, lendületet vihet a rendszerszintű

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK, JELENTKEZÉS

A projekt keretében kb. 60 tutor továbbképzése zajlik, 4 csoportban. A továbbképzés akkreditált és 48 pontot ér.

A továbbképzés

- összesen 27 órás (45 perces tanegységek), intenzív, gyakorlatorientált tréning, amely írásbeli tesztvizsgával zárul;
- kb. 13 óra alatt feldolgozandó távoktatási tananyagra épül;
- 3 egymást követő kontaktnapos, bentlakásos formában valósul meg;
- a képzés térítésmentes (a tananyag, továbbá az étkezés és a szállás biztosított).

A továbbképzésre a jelentkezési információkat (képzési időszak, jelentkezési határidő) a projekt honlapján és a projekt hírlevelében tesszük közzé (www.gyermekalappellatas.hu). A képzéseket terveink szerint Budapesten, Szegeden, Pécsen és Debrecenben tartjuk 2014 őszén.

A továbbképzésről érdeklődni lehet Hajdu Emesénél a hajdu.emese@gyemszi.hu e-mail címen.

tutorfejlesztési programba. Az oktató gyermekorvos a szakmai tudásán, kompetenciáján túl mesterszerepben van. Tanít, oktat, pártfogóként vezeti az új szakterületen leendő kollégáját, motivál, értékkel, és mintát nyújt.

Szy Katalin véleménye szerint: „A képzés elméleti és gyakorlati anyaga támpontokat ad a tutor kompetenciájára, és módszertani segítséget nyújt abban, hogyan strukturalja a saját és a szakorvosjelölt idejét. Segít abban, hogy hogyan válhat hatékonyabbá az együtt eltöltött idő. Kommunikációs mintákat kínál fel. A tutor felméri a szakorvosjelölt fizikai, mentális és pszichés állapotát, és megoldásokat javasol annak karbantartására. Segít felismerni, megelőzni az esetleges kiegészítő tüneteit, és segédkezet nyújt a rekreációhoz is. Fontos feladat, hogy a tutor ne csak egy képzési időszakot igazoló kolléga legyen, hanem valóban tutor, azaz oktató, nevelő és támogató.”

Érdekes gondolatokat fogalmaztak meg azok a gyermekorvos kollégák is, akik hosszú évek óta fogadnak praxisukba szakorvosjelölteket, és most részt vettek a gyermekorvos-tutorok képzési anyagának összeállításában. Ők belülről tapasztalták az eddigi gyakorlatot, és most ehhez viszonyítva érzékelik, értékelik a tananyagfejlesztés nyújtotta lehetőségeket is.

Csávás Anna kolléganő például a következőképpen fogalmazta meg tapasztalatait: „A fejlesztés során jöttem rá, hogy az

a tutori munka, amit eddig ösztönösen, a hosszú gyakorlati tapasztalatok alapján végeztünk, kiegészítésre szorul. Több pedagógiai, kommunikációs és pszichológiai módszer is létezik, ami segíti a tutori feladatok elvégzését. Úgy gondolom, hogy azért fontos a továbbképzés elvégzése a kollégáknak, mert így egységesebb tematikával, azonos színvonalon dolgozhatunk. A házi gyermekorvosi tutorhálózat rendszerszintű kiépítése pedig azt eredményezi, hogy egymást megismerve jobban képviselhetjük az érdekeinket.”

Király Balázs, aki házi gyermekorvosként szintén részt vett a tananyag kialakításában a házi gyermekorvosi tutorképzés jelentőségét így látja: „A fejlesztési munka során rengeteget tanultam. Most talán jobban átérzem a tutori munka felelősségét is. A tutor tevékenységének minden elemét átgondolva érezhető igazán, hogy mindent lehet jobban csinálni. A tudatos kommunikáció, feladatszerzés, módszertan jelentősen növeli az oktatás hatékonyságát a házi gyermekorvosi praxisokban. Ezt segíti elő ez a továbbképzés a már aktív, és a leendő tutorok számára.”

A háziorvosok képzésében nagy tapasztalattal rendelkező *Schultheisz Katalin* így indokolta a korszerű házi gyermekorvosi tutorképzés előnyeit: „Az egységes, minden hazai orvosegyetemi képzéshez igazodó oktatói ismeretek segítségünkre lehetnek a különböző képzőhelyekről érkező hallga-

tók oktatásában. Ez az új megközelítés segít a rövid házi gyermekorvosi képzés alatt céltudatosan bővíteni a rezidensek, szakorvosjelöltek ismereteit.”

Azoknak a gyermekorvos kollégáknak, akik a praxisukban a gyógyítás mellett oktatni is szeretnének, a Koragyermekkori program keretében kifejlesztett 27 órás, ingyenes, háromnapos felkészítés kiváló továbbképzési lehetőséget biztosít. Eddig ugyanis még nem szerveztek hazánkban olyan, kizárólag oktató házi gyermekorvosok számára kifejlesztett többnapos, intenzív továbbképzést, amely kimondottan a felnőttoktatás pedagógiai módszertanára, a szakorvosjelöltek oktatásszervezésére, pályaeorientációjuk, motivációjuk hatékony támogatására fókuszált volna. A tananyag kiemelt része a képzés kommunikációs és pszichológiai vonatkozásainak megismertetése is. Ez a curriculum szemléletében és tartalmában is – úgy gondoljuk – évtizedes hiányokat pótol.

Tutor és jelölt bonyolult kapcsolatrendszere, a gyógyítva tanítás pszichológiai szempontból szerteágazó és érzékeny folyamata, a felnőttoktatás pedagógiai és kommunikációs sajátosságai korszerű, rendszerezett ismereteket követelnek meg a háziorvos-oktatóktól.

Mindezek megszerzésére most itt a lehetőség. Éljük vele!